

É Romani Glinda

Soraya Post är ny
EU-parlamentariker!

Finalen i Lilla
melodifestivalen

Den romska ledaren

Så var det med den sommaren, blöt och kall. Jag har ingen större längtan till något friluftsliv med den gamla husbilen som nyligen fyllt trettio år och klassas som veteranbil och dessutom blivit skattefri. Att den bara har kunnat hålla så länge. Man skulle ändå bara ha suttit inne i den och läst någon bok, druckit kaffe, sett på teve och kanske börjat skriva på sina memoarer och dessutom varit tvungen att sätta på gasvärmaren så man kunde sitta i skjorta och ha tofflor på fötterna. Men vänta nu, det är ju precis det man egentligen vill. Att jag inte tänkt på det tidigare.

Men bort från drömmar och se på verkligheten. Det är många som nu har fått beskedet från Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden om att de finns med i polisens Kringresanderegister. Det har även jag. Jag finns med i registret trots att jag aldrig varit i klammeri med rättvisan i likhet med många av de över fem tusen romer som finns med i registret. Några dagar senare kom nästa brev från Justitiekanslern med besked om att jag skulle bli ersatt med fem tusen kronor av polisen. De konstiga är att de bara ger besked om att man finns med i registret men inte när var och hur. Har man inte rätt att få veta det. Jag åberopar rätten till insyn i sin egen akt! Vi romer måste verkligen gå till botten med detta. Polisen har gjort sig skyldig till brott, det har man konstaterat, men att dela ut en ynka ersättning på fem tusen, räcker det? Är det inte viktigt att ta fram den som ledde hela resanderegistret? Ska inte polisen dömas för det? Har regeringen och Beatrix Ask tagit hänsyn till rättighetsperspektivet i det här fallet? Rättighetsperspektivet handlar ju om den enskilda individens rättigheter, om att de mänskliga rättigheterna, demokrati, jämställdhet mellan kvinnor och män och barns rättigheter ska stå i centrum. Grundläggande principer för rättighetsperspektivet är icke-diskriminering, deltagande, öppenhet och insyn, liksom att ta och utkräva ansvar. Ja barnens rättigheter står det, vilken rätt har de till ersättning i det här fallet? Det är

viktigare än någonsin att vi får till en prövning utifrån Europakonventionen. Kan anhöriga till döda som är med i registret få ersättning? Vi får förlita oss på att den nya kommissionen mot Antiziganism, med Thomas Hammarberg i spetsen, kommer att fördjupa sig i frågan. För är inte detta antiziganism på hög nivå så ska man kanske inte tala så mycket om romers rätt och inkludering år 2032.

Oj då. I min irritation över att jag och min familj finns med i registret, glömde jag att vi ju är en nationell minoritet med särskilt skydd enligt minoritetslagstiftningen.

É Romani Glinda, tillsammans med fyra andra nationella minoritetsföreningar Stockholm, arrangerar 5 Folk Festival, tre nationella minoritetsdagar med början den 10 juli i Kungsträdgården. Där kommer vi bland annat att belysa och synliggöra de nationella minoriteterna på scen och i två tält kommer det att finnas informationsmaterial om oss. Det är dit man ska komma för att kanske möta sin fördom och verkligen tala ut om det som ligger en varmt eller kallt om hjärtat.

Det viktigt att man följer minoritetslagstiftningen och vi kommer att trycka på det som är skrivet i de internationella konventioner som rör skyddet av nationella minoriteter. I inledningen till ramkonventionen står det att det är nödvändigt att skydda de nationella minoriteterna för att uppnå stabilitet, demokratisk säkerhet och fred. I Sverige möter en del personer som tillhör de nationella minoriteterna så väl öppen som dold diskriminering och kränkande behandling i dag. Antiziganism, antisemitism och andra former av rasism kan aldrig accepteras i ett demokratiskt samhälle. Regeringen har uttalat att diskriminering av de nationella minoriteterna behöver bekämpas och synliggöras. Att skydda de nationella minoriteternas rättigheter behöver bli en naturlig del i att förverkliga de mänskliga rättigheterna. Detta är bland annat något É Romani Glinda tillsammans med de övriga nationella minoriteterna kommer att synliggöra med 5 Folk Festivalen.

É Romani Glinda

Egnahemsvägen 58
141 37 Huddinge

Telefon:

+46 (0)8-779 40 31
+46 (0)70-712 39 91

E-mail: info@romaniglinda.se

Webadress: www.romaniglinda.se

Postgiro: 19 54 82-5

Ansvarig utgivare

och chefredaktör: Fred Taikon

Redaktion:

Maja-Lena Taikon, Rosario Ali Taikon, Bengt O Björklund,
Veronika Portik och Mia Taikon

Tipsa oss

Vi tar gärna emot material till tidningen, samt tips om olika evenemang på samtliga romanédialekter, antingen via vanlig post eller via e-posten: mia@romaniglinda.se

Vår bidragsgivare
Statens Kulturråd

Tryck: Carlshamns tryckeri

ISSN 1651-3258

Missa inte!

21 Soraya Post
åker till Bryssel
för FI.

**5 Paulina
Pancenkova** i
Lilla melodi-
festivalen.

8 Benny Åkerfeldt skriver
om en resa i Rumänien.

18 Fred Taikon
prisas för sitt arbe-
te med det romska
språket.

I detta nummer kan du läsa om

Bilden på framsidan är tagen under Lilla melodifestivalen av Mia Taikon.

DEBATT

4 Sam Carlquist skriver om
de tiggande romerna.

ÉRG TAR EN LATTE MED

5 Paulina Pancenkova som
nyligen var med i Lilla melodifester-
tivalen.

MED ROMSKAN I FOKUS

6 Språkrådets årliga konferen-
sen i Stockholm.

SAMRÅDSMÖTE

7 Länsstyrelsen möter romer-
na för en lägesrapport.

ROMSK MISÄR

8 Benny Åkerfeldt skriver om
en resa i Rumänien.

AVSLUTAT PROJEKT

12 Romané Bučá avslutades
med en konferens i Stockholm.

REGISTERSKANDALEN

16 Bengt O Björklund skriver
om det senaste i hanteringen.

ULLENHAG I SKOLAN

17 Integrationsministern
besöker Sundbybergs folkhögskola.

FRED FÅR PRIS

18 Fred Taikon prisas för sitt
arbete med språket.

RADIO SWEDEN LIVE

20 Minoritetsradio på
Kulturhuset.

EU-VALSVINNARE

21 Soraya Post åker till Bryssel
för FI.

6 JUNI

22 Nationaldagsfirande i
Skarpnäck med sång, tal och dans
på scenen.

MUSIK I JORDBRO

23 Gipsy Brothers lirade i kul-
turhuset.

SKÖNSJUNGANDE KÖR

24 Judiska ungdomar sjöng tra-
ditionella judiska sånger i Judiska
museet.

KRÖNIKAN

26 Gunilla Lundgren har ordet.

BOKTIPS

27 Bob har läst Sam Carlquist
nya diktsamling och Fatima
Bergendahls sagobok.

GAMLA BILDER

28 Ur Fred Taikons privata och
diga arkiv.

MIAS MATSIDOR

30 Mia Taikon lagar romska vår-
rullar från Balkan.

Det kunde varit jag

Det kunde vara jag.

Eller min mamma, syster, brorson.

Det är den tanke som alltid far genom mitt huvud – varje dag.

Är det lättare för mig som jude att känna empati för en människa som tvingas tigga av det enda skälet att hon är rom? En människa som bär sitt getto inom sig. Varifrån kommer denna tydliga känsla av släktskap? Den som jag kan känna med ett vettskrämt hungrigt barn som avvisas från ett tåg i ett främmande land? Är det minnet av ansikten bakom taggtråden; minnet av människor utan hopp – nekade sitt människovärde? Den känslan som gör att alla som tillhör en minoritet känner igen varandra.

I mina tankar har romer och judar därför alltid varit kusiner.

Hitler gjorde oss till syskon.

Visst har vi sett svenska uteliggare – hemlösa och trasiga människor vars utsatthet man så lätt förklarat med droger eller spritmissbruk. Man har velat intala sig att de är medskyldiga till sin situation. "Ingen behöver minsann leva på gatan om man inte vill".

Vårt behov av skyggglappar tycks ha ökat för varje år.

Och sedan – plötsligt – ser vi de romska tiggarna. Dag för dag allt fler. Efter hand börjar vi inse att de tigger av ett enda skäl: De är romer. Plötsligt påminns vi att den riktiga rasismen fortfarande existerar.

Den som vi trodde på allvar försvann med freden i maj 1945.

Den rasismen synliggörs nu.

Vi är nu inte tvungna att besöka dem i Rumänien för att förstå deras utsatthet. De besöker oss. De finns överallt framför våra ögon.

Om vi blir provocerade – vad är det vi inte tål se? Svaghet? Utsatthet?

Vad påminner det oss om – vår osäker-

het inför livets plötsliga omkastningar?

Känner vi ett hot i att inse att samhället inte är perfekt – att lyckan eller skyddet inte räcker till för alla? Vad får många av oss att vända den rädslan i hat mot den utsatte?

Vi värjer oss – hittar på förklaringar – vårt behov att förminska eller trolld bort den smärtsamma verkligheten är stort.

Skulle det verkligen vara lättja som får människor att sitta i ett främmande lands gathörn i tio minusgrader?

Eller är det vi som är för lata för att sätta oss in i deras livssituation; att googla fram svaren om hur eländigt det liv är som man lämnar för att tigga vid Rågsveds tunnelbana? För att sova i skogen på lastpallar och trasmattor under en presennings isskorpa?

Vilken människosyn, vilka mörka drifter, finns i den människa som hånar, håller vatten över eller misshandlar en människa i så djupt underläge som en tiggare? Som kräver sexuella gentjänster? Samma människor som skulle blivit lägervakter.

Bär vi föraktet för den svage inom oss?

Är anblicken av en tiggare i själva verket en katalysator? En upplevelse som drar sprinten ur granaten, som visar oss hur tunn den hinnan är som vi kallar medmänsklighet?

"Kan dom inte i alla fall vara litet trevliga – se en i ögonen och säga tack?"

Vad är det vi kräver – en underkastelsens tragedi?

Foto: Anders Henrikson

Är det inte tragedi nog att tvingas tigga? Så än sen om de små barnen på fotot inte är hennes – om haltandet är överdrivet? Om det är ens yrke att tigga så använder man väl yrkets redskap? Skulle inte också jag i det läget använda alla trick i boken?

Tro mig – det skulle jag.

Det är inte min sak att ställa krav på andras lidande.

För kvinnan i gathörnet handlar det om livet – för mig bara om några mynt.

Förr eller senare kommer vi att inse skillnaden i dessa värden.

Vad jag stirrar på är överlevnadens villkor.

Om jag nu törs erkänna det för mig själv.

Skall jag ta vara på min broder? Är det faktiskt jag som just nu avgör om min syster skall äta mat idag? För just så ser faktiskt en människas ansvar ut; mitt ansvar.

Det är min spegelbild jag går förbi med bortvänd blick.

Eller din.

Sam Carlquist

Paulina Pancenkov

Årets final i Lilla melodifestivalen gick av stapeln på Gröna lunds stora scen i gassande solsken. Åtta finalister tävlade om en biljett till Malta där barn från hela Europa gör upp om europatiteln i Junior Eurovision Song Contest på Malta den 15 november. Bland finalisterna i år fanns den romska flickan Paulina Pancenkov.

Text: Bengt O Björklund **Foto:** ÉRG

Bänkarna framför scenen var upptagna och runt om stod det många som var nyfikna på vad dessa åtta finalister hade att erbjuda.

En av finalisterna var den romska flickan Paulina Pancenkov, 14 år från Bjuv, som tävlade med sin låt Jag saknar dig så. Sången handlade om hennes morfar.

När juryn som bestod av Christer Björkman, Carolina Norén och Malin Olsson återvände med sitt gyllene kuvert visade det sig att det var Julia Kedhammar från Skogås utanför Stockholm. Det var en fartig låt som hette Du är inte ensam.

Efter tävlingen var avslutad och konfettin singlar klart frågade jag Paulina hur det kändes att tävla inför en så stor publik.

– Det kändes jättekul, men jag var jättenervös innan jag gick upp på scenen.

Paulina berättade att hon tyckte det var mycket kul att få träffa och umgås med sina medtävlande.

– Jag hoppas vi kan träffas igen någon gång, säger hon.

Även om Paulina hade hoppats att hon skulle vinna tävlingen är hon mycket glad där hon sitter i solen med sin blombukett. Bara att ta sig till finalen var stort.

Hon berättar också att hon började sjunga när hon var liten.

– Jag började bara sjunga en dag, så där plötsligt, säger hon.

Att hennes sång handlade om hennes morfar är ingen tillfällighet. Det var någon som stod Paulina mycket nära.

– Jag berättade allt för honom och vi gjorde massor av saker tillsammans.

Paulina Pancenkov i Green room efter tävlingens slut.

Morfadern gick bort i december förra året.

– Jag kommer aldrig att glömma honom och jag kommer alltid att sjunga, säger Paulina.

Det var hennes morfar Tomislav Pancenkov som anmälde henne till tävlingen.

Att delta i Lilla Melodifestivalen har varit en stor upplevelse för Paulina. I Stockholm fick hon hjälp av två coacher med sin låt.

– Jag har lärt mig jättemycket hur man skriver text till musik, det behöver

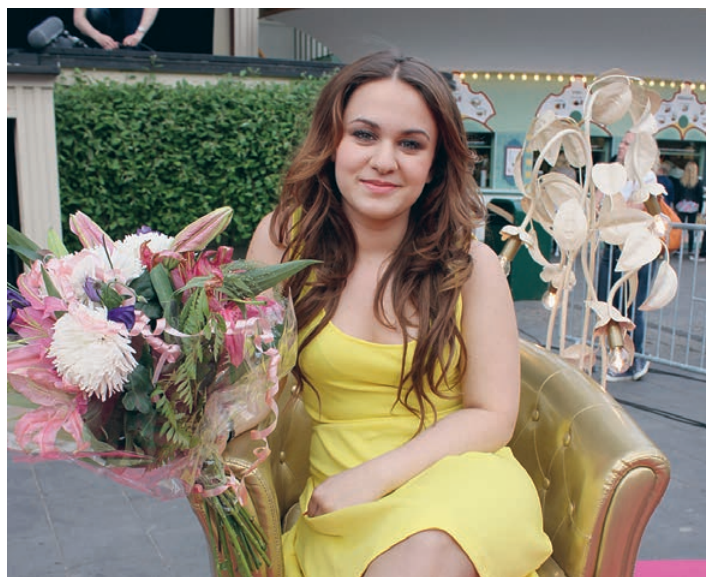
inte alltid rimma, berättar hon.

Att hon spelar piano är säkert en god hjälp när man ska skriva låtar. Hon har lärt sig själv att spela piano.

Hon har uppträtt två gånger i Malmö och på skolavslutningen. Hennes idol är Christina Aguilera. Annars lyssnar hon mycket till hiphop

– Jag gillar hennes röst.

Nästa år planerar hon att söka till Lilla Melodifestivalen igen.

Alla finalisterna samlade på scenen.

Ann Cederberg.

Orhan Galjus.

Daut Qulangji.

Med romskan i fokus

Årets höjdpunkt för alla som älskar det romska språket med alla sina varieteter är Språkrådets årliga konferens. Så även i år. Språkälskare och modersmåls lärare var på plats på Alsnögatan i Stockholm. Och som alla andra år blev det intensiva diskussioner.

Text: Bengt O Björklund och Birgitta Israelsson **Foto:** ÉRG

I maj i år arrangerade Språkrådet i samarbete med Skolverket ett språkvårdsseminarium i romska språk. Det är sjunde gången.

I år kom det bland annat att handla om det romska alfabetet och standardiseringen av språket, medias påverkan när det gäller implementering av språköverenskommelser och arbetet med Lexin på kelderash och lovare.

Språkrådets nye chef sedan ett år tillbaka, Ann Cederberg, berättade om det arbete som görs.

– Det som är på gång just nu är att vi snart ska få en språkvårdare på jiddisch.

Till de som samlats uttryckte hon hur viktigt det arbete är som görs.

– Det är ett viktigt arbete ni gör för den romska gruppen i det svenska samhället, en grupp som nu har blivit ganska stor. Det är ni som ska förbättra förutsättningarna för det romska språket.

Baki Hasan är språkvårdare med inriktning mot arli.

– Vi ska lära oss varandras dialekter. Det är nödvändigt om vi ska komma fram till en standardisering av det romska språket. Det är en lång harmoniseringsprocess och vi måste samtidigt se

vad som händer på språkfronten i Europa där det finns många som arbetar parallellt med oss i denna fråga.

Han uttryckte också en förhoppning om att det inom en snar framtid kan bli fler som arbetar med de romska varieteterna på språkrådet.

– Vi vill också utöka ordlistearbetet och vi arbetar vidare med frågan om auktoriseringen av tolkar och översättare.

Sedan var det dags för lite uppdatering vad gäller det romska Lexinprojektet som startade för cirka 13 år sedan. Baki Hasan blev ju klar med arliversjonen 2007. De andra två varieteterna, kelderash och lovare, dröjer fortfarande.

– Vi har vänt oss till Ungern för att få hjälp med granskningen. Målet är att bli klar det här året, berättade Dragan Lärilund som arbetar med lovaraversjonen tillsammans med Stefan Palison.

Han berättade om de svårigheter som finns när det saknas romska ord för ett visst begrepp eller när man ska söka efter alternativ. Så många av de ord som är romska idag är låneord från andra språk.

Gheorge Sarau från Rumänien inflikar att även han har gjort flera lexikon.

– När man skriver kommer de flesta ändå att förstå vad man skriver. Men från början är det samma språk. Ord kan böjas på flera olika sätt. Man ska försöka behålla de gamla orden istället för att ta bort dem. Många vill hellre prata om normalisering än standardisering.

Tanken att ta bort och ersätta alla icke-romska ord med romska ord är omöjlig.

Orhan Galjus från Holland berättar hur Radio Patrino i Amsterdam förmedlar nyheter på romani chib.

– Radion har funnits i 20 år. De flesta romer förstår vad som sägs på radion, även om det inte är exakt deras dialekt. Vi vill visa på att det går att sända information på romska.

De sänder en eftermiddag varje vecka.

I Albanien har det förts stora diskussioner om vilken varietet som ska användas.

– I Ukraina skulle romerna inte förstå vårt sätt att tala, men de talar också romska. Rumänien är ett land där språket har förändrats mycket. Det skulle vara bra om romsk media kunde finna en allmänt accepterad medelväg för språket.

Stora auktoriteter på det romska språket ser idag vikten av standardiseringar och alla hävdar att det ska skrivas och talas på ett visst sätt. Men det finns också motsättningar mellan dem

Daut Qulangji från Kosovo är redaktör vid romska televisionen.

– Det fanns identitetskriser efter kriget. Nu går det mot assimilering. Romska aktivister i Kosovo strider för språket och den romska musiken.

Själv pratar han tre dialekter.

Vill strama åt lagstiftningen

Som i ett led i Länsstyrelsen Stockholms uppdrag att samordna och följa upp hur Sveriges minoritetspolitik genomförs i landet inbjöds romska organisationer till ett samrådsmöte i mitten av juni. Majlis Nilsson, samordnare för romsk inkludering, gav en lägesrapport och Ann-Marie Algemo, utvecklingsledare, nationella minoriteter, berättade om den årliga uppföljningen av det nationella minoritetsarbetet 2013.

Text och foto: Bengt O Björklund

Christian Foster, enhetschef för arbetsmarknads- och rättighetsfrågor på Länsstyrelsen inledde.

– Den här gången har vi bjudit in lite bredare, inte bara de riksorganisationer som får statsbidrag.

Majlis Nilsson berättade om arbetet med lägesrapporten.

– En gång om året skickar vi en sammanfattning till regeringen, baserad på den information vi får in från pilotkommunerna. De har ju fått instruktioner av regeringen om hur de ska arbeta med strategin som är rättighetsbaserad. Romer ska ha tillgång till mänskliga rättigheter utan diskriminering. Kommunerna ska skapa verksamheter efter romernas behov.

I årsrapporten har man tittat på hur kommunerna arbetar med just detta, rättigheter, delaktighet, inflytande, brobyggargarbetet och hur romernas åsikter tas till vara.

– Vi konstaterar att kommunerna beskriver vad man gör eller vill göra, men ofta har man ingen koppling till rättighetsperspektivet. Delaktighet och inflytande är fortfarande på kommunernas villkor, framför allt när det gäller ekonomi. Man kan inte förvänta sig att romer hela tiden ska arbeta ideellt.

Hon menar att behövs mer pengar till civil organisering bland romer. Hon tog även upp långsiktigheten.

– Det finns en risk att den uteblir utan fortsatt stöd efter 2015.

Hon talade även om den problematiska roll många brobyggare har.

– Risken finns att man ställer allt för stora krav på dem. De ska både vara ett stöd för romer och vara utbildare åt kommunerna. Deras roll måste stärkas och renodlas.

Det finns dessutom landsting som inte alls ser sig själva som aktörer i det pågående arbetet.

Richard Magito Brun från Kulturgruppen för resande folket Göteborg menade att finns stora brister i strategin när det gäller resandefolket.

– Det finns inga resande som är brobyggare. Vi uppfattas inte som tillräckligt långt från bostads- och arbetsmarknad för att komma ifråga. Strategins fördelar har gått oss resande förbi.

Rose-Marie Wallengren från samma organisation instämde.

– Brobyggarna tar ingen kontakt med de resande som sökt kontakt med dem på Arbetsförmedlingen.

Christian Foster såg allvarligt på detta.

– Om strategin bommar de resande så är det allvarligt.

Stefano Kuzhikov från Riksorganisationen Romer i Europa menade att rättsperspektivet måste stärkas.

– Det är viktigt med kritik och synpunkter från riksorganisationerna. I Helsingborg har de resande varit med

från början.

Ann-Marie Algemo berättade om den årliga uppföljningen av arbetet med de nationella minoriteterna.

– Vi är en grupp på fyra personer som jobbar med detta. Vi arbetar övergripande. Judar och romer har ett sämre skydd för att de inte har några förvaltningsområden. De har historiskt inte varit bosatta i vissa områden tillräckligt länge.

Förra året hade gruppen tre samråd med romer och resande.

– Det har hänt mycket i förvaltningsområdena, men nästan enbart för de tre andra minoriteterna, samer, sverigefinnar och tornedalingar. Men man har börjat arbeta med romer. Vi kan se en försiktig ökning, även om det mesta är i form av projekt.

En av framgångsfaktorerna är aktiva minoritetsrepresentanter. Men utanför förvaltningsområdena är bilden dystrare. Bland annat är avsaknaden av kunskap om minoritetspolitiken stor.

– Det krävs något extra om något ska hända. I år har vi varit tuffare i vår rapportskrivning. Vi tycker det är dags att strama till lagstiftningen för att påskynda förverkligandet av de nationella minoriteternas rättigheter. Den måste vara tydligare mot kommuner, landsting och myndigheter. Idag saknas ett målinriktat och systematiskt arbetssätt och få har utarbetat former för inflytande.

Christian Foster fick sista ordet.

– Regeringen bör styra sina myndigheter bättre. De har möjligheten att göra det.

Deltagarna under samrådsmötet.

Rudariromer i Pauleasca.

Romsk misär göms bakom mur

Författaren Bennie Åkerfeldt har bestämt sig för att dokumentera romernas situation i Rumänien. Nu i maj var han i två romska byar. Runt Baia Mare, en av byarna, hade borgmästaren låtit bygga en mur för att de andra byborna skulle slippa se eländet.

Text och foto: Bennie Åkerfeldt

Regnen piskar östra Europa dessa majdagar 2014 och skapar översvämningar. Jag har kört på vägar som mer liknat floder, men ändå till slut lyckats ta mig fram till Baia Mare i nordvästra delen av Rumänien.

Molntäcket är gråsvart med vattentunga skyar. Tunga droppar smattrar mot mitt paraply när jag stiger ur bilen. Men bara efter någon minuts promenad upphör droppandet och jag kan fälla samman mitt paraply och börja se mig omkring. Jag är på väg mot en stadsdel med ett kvarter som består av tre flerfamiljshus i fem våningar. Två av dem har renoverats något exteriört, men mittenhuset är i ett fruktansvärt skick. Det luktar vatten-sköljd orenlighet och det klafsar när jag sätter ner mina skor i leran.

På långt håll hör jag barnen som leker högljutt, glada att äntligen kunna gå ut

efter regnet. Jag hör dem, men kan inte se dem. En hög mur hindrar mig från att se in i kvarteret. Muren har uppförts just i detta syfte, att man inte skall se dem som bor där bakom. De är nämligen romer.

Muren omger hela kvarteret och det är en liten ingång på två av sidorna. Här bor uppskattningsvis 3 000 människor i lägenheter fulla av mögel, utan rinnande vatten och elektricitet, i sönderfallande huskroppar, med stinkande sopberg överallt.

Varje hus har fem våningar med tjugo små lägenheter per våning, på vardera cirka 12 - 13 kvadratmeter. De boende eldar i en liten kamin i varje lägenhet, de har dragit ut kaminröret genom ytterväggen som följaktligen färgats svart av sot. Mögelstanken är olidlig. Trapporna saknar räcken och alla korridorer saknar belysning.

Alla familjer här har många barn. Jag blir inbjuden till Sandor och hans fru. De har 14 barn. Inkomstkällan är huvudsakligen, eller mer korrekt, uteslutande, barnbidraget på 80 kr/barn och månad. Sandor är representant för romernas parti, Partida Romilor. Han berättar att borgmästaren i Baia Mare, Catalin Chereches, lät bygga muren runt kvarteret 2011, med motiveringen att han ville skydda barnen från den omgivande trafiken.

Sandor säger att alla romer naturligtvis förstod att muren byggdes för att det inte skulle synas hur vidrigt de tvingas bo och att det var billigare för staden att bygga en mur kring eländet än att göra något åt det. De anmälde därför detta till antidiskrimineringsrådet i Rumänien som slog fast att detta var en diskriminerande anordning som måste tas bort och dömde borgmästaren att böta 6 000 lei (motsvarande 12 500 kr), men stadens borgmästare accepterade inte domslutet och det juridiska läget är för närvarande oklart. Det enda som inte är oklart är att muren står kvar.

Jag pratar med barnen och frågar dem om de går i skolan. Jag får lite svävande

svar. Jag kollar om de kan de vanligaste räkneorden och om de kan läsa och finner att de har grundläggande färdigheter. Jag frågar Sandor hur det går med barnens skolgång.

– Våra barn ska gå i skolan, det vill vi verkligen. Men vi kan inte hålla dem rena när vi inte ens har vatten i kranen. Och när man är smutsig blir man retad i skolan. Livet här är hopplöst och jag ser ingen framtid här, säger Sandor.

Många romer i kvarteret har redan sökt sig till andra länder i Europa för att tigga. Detta förklarar varför, när jag gick runt på den leriga gården och talade med barn och vuxna, jag hörde dem hälsa och säga några ord på tyska, franska, italienska och engelska.

Sandors fru låter uppgiven.

– Det är som att bo i Auschwitz, bara det att det tar längre tid att dö här.

Jag drar mig till minnes något som Lotta Edholm (FP) skrev efter att Rumäniens ambassadör Raduta Matache besökt Sverige och förnekat att det fanns problem med romerna i Rumänien och att de verkligen inte behövde tigga i Sverige. Edholm skrev: ”Jag vill vara tydlig med anledningen till att så många av de hemlösa romerna kommer just från Rumänien, nämligen att den rumänska regeringen misslyckats med att ge sin romska minoritet samma rätt till utbildning, bostäder och jobbchanser som andra rumäner ges, och som romer ges i andra EU-länder. När jag skriver att den rumänska regeringen inte samfinansierar EU-projekt för att hjälpa romer bygger jag det på uttalanden av den ansvarige EU-kommissionären László Andor från i våras.

Enligt honom lyckades den rumänska regeringen bara ta i anspråk 20 procent av tillgängliga medel från Europeiska socialfonden under perioden 2007–2013, en ’våldigt, våldigt låg nivå’. När det gäller romer deltog bara hälften så många romer som planerat i ESF-finansierade projekt. Det är ett mycket stort misslyckande.”

Trots sin fattigdom visar romer stor gästfrihet och Sandors fru är mycket bekymrad för mig och undrar om jag inte

Barnen leker på den mur som borgmästaren menade skulle skydda dem.

är hungrig så att hon får laga någon mat åt mig. Det är en erfarenhet jag gjort så många gånger bland fattiga romer i Europa, de har alltid något att dela med sig av, trots sin fattigdom.

Jag besökte tidigare i veckan en liten by som heter Pauleasca utanför Pitesti i centrala/södra Rumänien där det också bor omkring 3 000 rudariromer, varav många rest till Sverige för att tigga under de senast åren. Byn har två gator

med många små hus, en liten butik och en skola. Rudariromer lever traditionellt av att göra kvastar, träskedar och korgar som de sedan med häst och täckt vagn reser runt i Rumänien för att sälja. Detta är dock ett utdöende hantverk som konkurreras ut av billigare varor från andra länder. Det som är intressant med just den här byn är att den bebos sedan gammalt av 95 % romer och 5 % rumäner. Jag gick runt och intervjuade

Barn vid muren.

Mittenhuset.

byborna och fann att de levde i största samförstånd och att minoriteten rumäner kände sig väl integrerade i det romska samhället och de hade inga planer på att flytta. I den rumänska familjen Forer mötte jag Adriana som studerat på universitetet i Bukarest och hennes mamma som gästfritt tog emot mig i sitt lilla hus. Adriana visade stolt sin dator och berättade

att hon lyckats få tre familjer i byn att skriva på så att de kunde få bredband till byn. Familjen Forer trivdes gott med sina romska grannar och samarbetade om det mesta. Just nu hjälptes de åt för att lösa problemen med översvämningar i byn. De hade lyckats få den lokala förvaltningen att engagera både borgmästaren och en politiker som kandiderade till EU-parlamentet så att

de tog sig till byn och såg till att en traktorgrävare kunde skapa förutsättningar för en tryggare tillvaro. Så kanske romer ibland kan lära oss något om integration.

Min egen ambition är att fortsätta att dokumentera romers situation i Rumänien så länge de tvingas lämna landet för att överleva. Romer i

Slovakien och Ungern är också fattiga, men i dessa länder finns ett socialt skyddsnät, precis som i Sverige. I Rumänien tackar man nej till EU-pengar som skulle vara öronmärkta för romer. Man vill uppenbarligen inte ha dessa pengar därför att man inte vill förändra romers förutsättningar i landet.

Sandor och delar av hans familj.

Utsätts dina barn för diskriminering i skolan?

Får dina barn tillgång till den undervisning de har rätt till i skolan? Blir de mobbade eller trakasserade? Det finns en lag som förbjuder diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever.

Om dina barn blir trakasserade eller utsätts för diskriminering är det skolans ansvar att se till att det upphör. Om skolan inte tar sitt ansvar kan du anmäla det till DO.

Frågor om diskriminering?

Ring till DO på telefonnummer 08-120 20 700.

Rådgivningen har följande öppettider:

- Måndag - tisdag 9.30-11.30 och 13.00-15.00
- Onsdag 13.00-15.00
- Torsdag - fredag 9.30-11.30

Det går också bra att mejla till DO på adressen do@do.se

Mer information hittar du på www.do.se

Rosario Ali och Ingmar Paulsson.

Dominique Bé.

Mirelle Gyllenbäck.

Romané Bučá – Ett lyckat projekt

Arbetsmarknadsprojektet Romané Bučá som drivs av Sensus närmar sig sitt slut efter drygt tre år. Med avstamp i avslutet hölls i början av juni en Framtidskonferens i Stockholm, mycket för att se hur de erfarenheter som gjorts kan leva vidare i andra sammanhang.

Text: Bengt O Björklund **Foto:** ÉRG

Lena Gehlert, ordförande Sensus studieförbund region Stockholm-Gotland inledde dagen.

– Romané Bučás projektmål är helt i linje med folkbildningens vision, sade hon.

Det finns mycket pengar avsatta för att komma till rätta med den komplexa problematik många romer har, särskilt i Östeuropa. Ingmar Paulsson, regionchef Svenska ESF rådet Stockholm, berättade om vilka förutsättningarna är inför Socialfondens nya programperiod 2014 – 2020.

– Själva grunddokumentet är inte klart än, men programmet liknar det vi hade tidigare med ungefär lika mycket pengar. 25 procent är ett nationellt stöd, 75 procent är regionalt stöd. Det finns partnerskap som prioriterar vart pengarna ska gå.

Den Europeiska socialfondens medel är till för att fler ska komma in på arbetsmarknaden och färre ska vara i utanförskap.

– Socialfonden är ett viktigt verktyg för Unionen. När det gäller Sverige har

kommissionen bland annat påpekat att vi bör göra något åt övergången från skola till arbete.

För varje prioriteringsområde finns det en summa pengar.

– Nytt är att nu ska det bli enklare att återredovisa.

I potten ligger 7.7 miljarder kronor plus de 7.7 miljarder som ska satsas från svenskt håll.

Dominique Bé från Europakommissionen talade om svårigheterna med implementeringen av romsk inkludering i Europa.

– EU började arbeta för romsk integration 2004 och ökade arbetet 2007 i och med inträdet av Rumänien, Bulgarien, Tjeckien och Slovakien. 2011 kom EU:s Romska ramverk för nationell policy. Det handlar om att minska gapet mellan romer och majoritetsbefolkningen. Det måste finnas generella lönevillkor så att romer tjänar lika mycket som alla andra. Ett problem som tas upp är den ökande diskrimineringen, hur man lagmässigt kan stoppa diskrimineringen.

Han talade om de problem som finns med att implementera de handlingsplaner man gemensamt skrivit under i parlamentet.

– Det är en nationell angelägenhet att implementera dem och när det gäller romsk inkludering har vi inte kommit så långt. Ett tecken på det är alla de romer ni ser på era gator idag. Det råder ett politiskt ointresse i många av de nya EU-länderna. De använder en mycket liten del av de fonder som är avsatta för att inkludera sin romska befolkning. Rumänien har till exempel bara använt 20 procent av de medel de fått. Ofta vill de inte medfinansiera, trots att EU bara kräver fem procent i medfinansiering av till exempel Rumänien. Men man vinner inga val på att hjälpa romer.

2015 börjar en ny period för de nyvalda parlamentarikerna i Bryssel. Den politiska kartan är omritad. Sverige har skickat Soraya Post, en romsk kvinna till parlamentet.

– Vi måste öka trycket på de länder som inte integrerar sina romer, som diskriminerar dem. Vi måste bekämpa antiziganismen. Vi måste förändra människors syn på romer.

Mirelle Gyllenbäck talade om sitt arbete på Arbetsförmedlingen, AF, och deras framtida satsningar.

Hon berättade om brobyggarna som anställts av AF i pilotkommunerna och

andra satsningar som informationsspridning.

– Brobyggarna har varit mycket väl fungerande. De arbetar tätt med arbetsförmedlarna och har fokus på arbetsmarknaden. Brobyggarna håller också i den webbutbildning som vi har och de har arbetsgivarkontakter.

I de återrapporter som kommer från brobyggarna kan man utläsa att 300 romer är inskrivna på AF och att 90 har fått arbete.

– Brobyggarfunktionen har kommit för att stanna i den ordinarie verksamheten nu.

Hon berättade också att alla nyanställda på AF måste genomgå webbutbildningen om romer.

En kort teaterföreställning med Scen & Synergi följde. En man och en kvinna som drev ordentligt med en fiktiv kommun någonstans i landet. En kommun där ingen har en aning om vad nationell minoritetsstatus innebär. Den var mycket rolig.

Sedan var det dags för de fyra följeforskare som följt projektet från start att ge några synpunkter.

– När vi var med på kickoffen på Lidingö 2012 var vi imponerade av engagemanget och nyfikna. Vi har följt projektet och rapporterat under resans gång. Vår utgångspunkt har varit delrapporterna som de olika deltagarna har gjort, sade Kenneth Sundh.

Teamarbetet har varit framgångsrikt, menar han.

– De demokratiska arbetsformerna har gjort att man kunnat utnyttja kompetenserna i gruppen. Man har hittat kreativa arbetssätt som har varit väl genomtänkta, både teoretiskt och ideologiskt.

Tore Svendsen menar att det finns en viktig opinionsaspekt i arbetet.

– Det har gjorts viktigt opinionsarbete mot antiziganism. Det är nödvändigt att romer mobiliserar till samlade insatser nu.

I den slutrapport följeforskarna räknar med kommer efter sommaren tar man även upp situationen för romer i Europa.

Marie Birge Rönnefeldt talade om kommunikation.

– Det finns en tydlig kommunikationsstrategi i projektet. Just brobyggarna har varit en framgångsfaktor i detta.

Sophia Metelius.

Tina Witzell tog upp jämställdhetsspekten.

– Det finns 166 deltagare i projektet. 96 av dem är kvinnor, 70 är män. Kanske är det så att det är kvinnor som i större utsträckning tagit chansen. Många romska kvinnogrupper har startat under den här perioden.

Kenneth Sundh menar att samverkan med AF har varit viktig, men det måste vara genuint.

– När det gäller romers löner och arbetsvillkor måste vi tänka om.

I stort är följeforskarna mycket nöjda och till och med imponerade av projektet.

– Ni har uppnått mycket högt ställda mål, Det vore ett kriminellt slöseri att inte utnyttja de erfarenheter som gjort i ett fortsatt arbete.

Sophia Metelius är sakkunnig hos Integrationsminister Erik Ullenhag.

– Vi på departementet vill gärna läsa slutrapporten. Den kan vi ha stor användning av. Frågan om romsk inkludering handlar om tillit, en tillit som nästan försvann med registerskandalen förra året. Men romer är mer på agendan idag, fler har fått upp ögonen. Vi är nu alla på väg mot samma håll. Arbete och utbildning är nycklar för alla.

Hon talade om regeringens strategi fram till 2032.

– Nu kommer Socialtjänst, Vården, kommuner och Landsting att kunna söka pengar till 15 brobyggare som ska förde-

Hans caldaras.

las dit där de bäst behövs. Men ni får gärna höra av er med förslag på vad vi ska fortsätta arbeta med.

Rosario Ali var nöjd med projektet.

– Vi har lyckats bra, men nu måste vi gå vidare. Många av våra framgångsrika faktorer kommer att leva vidare i andra verksamheter och Sensus kommer att arbeta vidare med frågan. Vår styrka har varit de olika sätt vi har arbetat på i de olika kommunerna. Vi har kunnat se vad som fungerat bäst. Det är genom att kombinera olika insatser som arbete och praktik som vi har lyckats bäst. Vi är alla olika med olika förutsättningar, därför måste insatser utformas efter individen.

Han berättade att de framöver kommer att satsa på EU-migranter, på de romer som är de fattigaste i hela Europa.

– Vi har ett ansvar och möjlighet att förändra dessa människors levnadsvillkor.

Den romske sångaren och människorötsaktivisten Hans Caldaras fick avsluta med en summering av dagen.

– Flera strategier har lagts fram. Det ser lovande ut, men vad ska vi göra för att motverka antipatin mot romer.

Arbetsförmedlingen gör ett bra arbete, men de kan inte påverka arbetsgivarna. Och hur ska vi ändra på de romska ungdomarnas mörka framtidstro. De vet att de har en mycket liten chans att få arbete, även om de utbildar sig. Så varför ska de gå i skolan? Vi måste på bred front rasera den antipati som finns mot romer på arbetsmarknaden.

Missa inte sommarens hetaste MUSIKUPPLEVELSE

10 JULI kl. 15-21 KUNGSTRÄDGÅRDEN

14.30: 5 Folk Festival Minoritetstält öppnar för publiken
Kom och träffa Sveriges 5 nationella minoriteter.
Möt din fördom, få en gratis bok på minoritetsspråken,
se våra utställningar, ta del av vårt informationsmaterial
och lyssna när vi berättar om vår historia i Sverige.

Gratis prova på lektioner med våra kända dansinstruktörer

16.00: **Gabriela Gutarra** undervisar i Flamenco

16.30: **Matti Alenius** undervisar i Finsk Tango

17.00: **Heléne Don Lind** undervisar i Klezmerdans

Invigning av 5 Folk Festival

17.30: **Sam Carlquist** öppnar
5 Folk Festival på stora scenen,
kvällen fortsätter med

Jesse Piisinen
Jannes Frickerboda
Bahtale Roma
Sternfall
Svarta Safirer

17 JULI kl. 15-21 KUNGSTRÄDGÅRDEN

14.30: 5 Folk Festival Minoritetstält öppnar för publiken
Kom och träffa Sveriges 5 nationella minoriteter.
Möt din fördom, få en gratis bok på minoritetsspråken,
se våra utställningar, ta del av vårt informationsmaterial
och lyssna när vi berättar om vår historia i Sverige.

Gratis prova på lektioner med våra kända dansinstruktörer

16.00: **Gabriela Gutarra** undervisar i Flamenco

16.30: **Matti Alenius** undervisar i Finsk Tango

17.00: **Anna Markowska** undervisar i Romsk dans

Invigning av 5 Folk Festival

17.30: **Sam Carlquist** öppnar 5 Folk Festival på
stora scenen, kvällen fortsätter med

Dimitri Keiski

Vaimo

Hans Caldaras, Basia Frydman och Anne

Kalmering med musiker

Gypsy Brothers

È Romani Glinda i samarbete med Parkteatern Kulturhuset Stadsteatern, Kungsträdgården park och evenemang, Hesselby Slott, Stallet/RFoD, Judiska Församlingen, Finska föreningen i Stockholm, Tornedalingar i Stockholm, Sameföreningen i Stockholm, Romano paso research centre.

Programmet genomförs med stöd av Stockholm stad kulturförvaltning, Statens kulturråd och Stockholms län landsting.

5 FOLK FESTIVAL

7 AUGUSTI kl. 17-22 HESSELBY SLOTT

17.00: 5 Folk Festival Minoritetstält öppnar för publiken
Kom och träffa Sveriges 5 nationella minoriteter.
Möt din fördom, få en gratis bok på minoritetsspråken,
se våra utställningar, ta del av vårt informationsmaterial
och lyssna när vi berättar om vår historia i Sverige

18.00-21.00 Gratis prova på lektioner med våra kända dansinstruktörer:

Gabriela Gutarra undervisar i Flamenco

Matti Alenius undervisar i Finsk Tango

Anna Markowska undervisar i Romsk dans

17.00: Sare Roma

18.00: Jord,

19.00: Sofia Jannok

20.00: Anne Kalmering Stalhammer klezmer
orkester

21.00: Arja Saijonmaa

22.00 SALLYSWAG

23.10 Världens band

5 FOLK FESTIVAL

December 1999 fick fem folk nationell minoritetsstatus i Sverige. Dessa var romer, judar, tornedalingar, sverigefinnar och samer.

Trots minoritetsstatusens inträde för 14 år sedan, är det många som inte har kunskap om vilka de fem nationella minoriteterna är och vilket kulturarv de bär med sig.

Det är därför vårt mål i projektets 5 folk festival att synliggöra minoriteternas närvaro och öka kunskapen kring dem genom olika aktiviteter under tre dagar med början den 10 juli och den 17 juli i Kungsträdgården samt den 7 augusti under Hässelby folkfestival genom att låta minoriteterna själva visa upp sin kultur. För att nå detta mål har vi en rad olika delmål med projektet.

I parkerna kommer vi att ha tält där alla är välkomna att samtala med någon av oss.

Du kanske möter din fördom där? Kom förbi och snacka med oss, vi kan svara på de flesta frågor. Vi kommer även att ha mindre utställningar.

FRI ENTRÉ

Registerskandalen rullar vidare

Historien med registerskandalen rullar vidare, om än inte med samma mediala kraft. Från regeringshåll sägs det inte mycket i frågan längre, snarare verkar man låt-sas som om problematiken har försvunnit.

Text: Bengt O Björklund **Foto:** ÉRG

Nyligen skrev DO Agneta Broberg ”De hittills fattade myndighetsbesluten om polisens romregister kan ge intrycket att problemet bara är felaktig behandling av personuppgifter. Men registret tycks baserat på etnisk tillhörighet, och att staten inte tagit avstånd från den dimensionen är ett misslyckande. Jag hoppas att frågan om Europakonventionen har kränkts nu provas.”

Säkerhets- och integritetsnämnden, SIN, kom fram till att registret var olagligt, men tog inte upp frågan om etnisk profilering. DO tar upp den, men kan inte agera mer än att påpeka det uppenbara.

Justitiekanslern beslutade att alla som är med i registret ska kompenseras med 5000 kronor. Men problemet kvarstår.

DO skriver vidare: ”JK:s och SIN:s beslut ger lätt intrycket att problemet med polisens register enbart är felaktig behandling av personuppgifter och att registret inte i tillräcklig utsträckning upprättats och hanterats i enlighet med polisdatalagens bestämmelser. Felaktig

behandling av personuppgifter får givetvis inte förekomma. Men som diskrimineringsombudsman vill jag peka på att registret verkar vara baserat på etnisk tillhörighet då det bygger på romers släktförhållanden.”

Från romskt håll är missnöjet stort. 5000 kronor är ingen upprättelse. 5000 kronor ändrar inte på de diskriminerande strukturerna i samhället, i detta fall inom polisen.

Att romregistret utgör en stor kränkning och ett brott mot Europakonventionen verkar ha fallit mellan stolarna på regeringskansliet. Med undantag från Erik Ullenhag (fp) är det ingen som längre engagerar sig i frågan, ingen som bryr sig om att rättvisan ska segra.

I en replik svarar Civil Rights Defenders tillsammans med familjen Taikon.

”Civil Rights Defenders har från det att registret blev känt haft en dialog med personer som finns med i registret och analyserat de aktuella frågorna ur ett

människorättsperspektiv. Tillsammans har vi nyligen lämnat in en rapport till FN:s människorättsråd där vi kritiserar Sverige för Skånepolisens register och för att de drabbade inte fått upprättelse för den diskriminering de utsatts för. Liksom DO kritiserar vi även regeringen för den låga ambitionen i arbetet för romers rättigheter; att en rom ska ha samma rättigheter som andra först om tjugo år är ett slag i ansiktet på de människor som i århundraden varit berövade sina rättigheter.”

Men är det verkligen det civila samhället som ska ta på sig ansvaret för att se till att rättvisa skipas och att de som drabbats av en myndighets grova övergrepp ska få den ursäkt de förtjänar. Det måste ju även gå att utkräva ansvar och att se till att strafföreläggande utdöms till de som ligger bakom det etniska registret.

Den som är ytterst ansvarig i frågan är givetvis justitieminister Beatrice Ask. Det är nog hos henne romerna ska utkräva ursäkt och compensation och inte minst en rejäl utredning som går till botten med all diskriminering inom svenska myndigheter, en utredning som slutar i en kraftfull satsning mot statligt sanktionerad rasism.

Bengt O Björklund

Ullenhag i klassrummet

Integrationsminister Erik Ullenhag besökte i början av april Sundbybergs folkhögskola. Han berättade för eleverna om den nya vitboken och regeringens arbete mot antiziganism som intensifieras i och med den nya kommissionen som leds av Thomas Hammarberg.

Text: Bengt O Björklund **Foto:** Mia Taikon

Erik Ullenhag inledde sitt besök i klassrummet med att berätta om vitboken.

– Jag läste den för en vecka sedan. Det är en plågsam läsning, man blir ledsen. Jag visste om förekomsten av rasism och övergrepp under 1900-talet, med det är mycket värre än jag trott.

Han berättade om Fattigvårdskommittén som tillsattes 1907 och vars fjärde betänkande kom med förslag till en lösdriverilag.

– Kommittén skrev i sitt förslag att romer och resande kan vi inte utvisa eller utrota men vi ska se till att deras liv blir så eländigt att de självmant lämnar landet.

Vitboken är en kombination av romers och resandes berättelser och forskares rapporter. Ullenhag gav exempel på några historier, bland annat om Mikael Taikons tvillingsyster som frös ihjäl i lägret och om resandepojken Stig-Ove som tvingades tvätta händerna varje dag när han kom till skolan, trots att han skrubbat dem innan han gick iväg hemifrån.

– Det är smärtsamma historier som fortfarande har effekt på romers och resandes liv idag.

Ullenhag talade även om inreseförbudet för romer som gällde fram till 1954, romer som överlevt Förintelsen.

De romska eleverna i det fyllda klassrummet såg nyfikna och alerta och det kom frågor, bland annat om inte vitboken kan användas i ett negativt syfte.

– Jag tror inte det, svarade Ullenhag, Risken är nog större att man förtiger den.

Frågor om Skånepolisens register ställdes. Blir man registrerad om man vill veta om man är registrerad?

– Det kan tänkas att det finns fler register. Vi har gett Datainspektionen instruktioner om att se över socialtjänsten och bostadsmarknaden. Men om ni vill veta om ni finns med i Skånepolisens register blir ni absolut inte registrerade, bedyrade Ullenhag.

Har då Ullenhag med sig alla i alliansen i detta arbete?

– Det finns en stor politiskt stöd för detta arbete. När avslöjandena om Skånepolisens register kom gick det som en chockvåg genom det svenska samhället och jag tror att ny regering har svårt att lägga ner det här arbetet.

Den romska vuxenklassen tillsammans med Erik Ullenhag.

En glad Fred Taikon tar emot sitt pris av kulturminister Lena Adelsohn Liljeroth.

Språkligt engagemang prisas

På Språkrådsdagen den 8 maj delade Språkrådet ut tre priser på Kungsholmen i Stockholm. Det fina minoritetsspråkspriaset gick till Fred Taikon "... för sitt långvariga engagemang för att bevara, utveckla och sprida det romska språket." Klarspråkskristallen gick till Jordbruksverket och Erik Wellanders pris gick till Lars Borin och Markus Forsberg för sitt arbete med språkverktyget Korp.

Text: Bengt O Björklund **Foto:** Rosario Ali

Årets prisutdelare var kultur- och idrottsminister Lena Adelsohn Liljeroth.

– Den som har språket har makten och språket har en central roll i vår kultur. Sedan vi fick minoritetsspråkslagen har intresset för de fem nationella minoritetsspråken ökat och det har även anslagen till språkrådet gjort. Minoritetsspråken är starka bärare av vår kultur, sade hon.

Det var inte så länge sedan som minoriteterna i Sverige förbjöds att använda sitt språk. Lena Adelsohn Liljeroth talade även om den sjunkande läsförståelsen, särskilt bland pojkar.

– Vi satsar 15 miljoner för att främja läsandet. Vi kommer också lokalt att stödja läsfrämjande. Vi gör insatser inom skolan och biblioteken kan också spela en stor roll i att inspirera till ett ökat läsande. Ju mer man läser ju mer tar man makten över språket.

Jordbruksverkets företrädare kallades upp till scenen att ta emot Klarspråks-

kristallen, en belöning för goda resultat i arbetet för klara texter och en uppmuntran till fortsatta språkvårdsinsatser.

I juryns motivering står det bland annat att de får priset för sitt "... nytänkande och långsiktiga klarspråksarbete som både förbättrat texterna och ökat medarbetarnas kompetens.

– Vi har jobbat länge med detta och det är många akademiker som har fått ställa om sig. Vi vill göra det lättare för medborgarna att förstå våra texter, sade Generaldirektören Leif Dennerberg

Myndigheten har använt Klarspråkstestet på ett delvis nytt sätt genom att göra testresultaten mätbara.

Nästa pris på agendan var minoritetsspråkspriaset som i år går till Fred Taikon. I juryns motivering står det bland annat att tilldelas priset för sitt "... långvariga engagemang för att bevara, utveckla och sprida det romska språket." Lena Adelsohn Liljeroth läste motiveringen.

– Fred Taikon har med stort engagemang bidragit till att det romska språket sprids och han får därför årets minoritetsspråkpris.

– Detta är en stor dag, inte bara för mig, men för alla romer, sade Fred Taikon.

Fred Taikon ger ut kulturtidskriften É Romani Glinda, driver ett bokförlag och verkar för att höja kvaliteten på texter och översättningar till romska språkvarieteter.

Minoritetsspråkspriaset är en belöning för goda insatser i arbetet med minoritetsspråk och en uppmuntran till fortsatt arbete.

Även Erik Wellanders pris delades ut. I år gick det till Lars Borin och Markus Forsberg, Språkbanken, Göteborgs universitet, för sitt arbete med det digitala språkverktyget Korp.

Prisutdelare var Olle Josefsson, professor i svenska och ordförande i stiftelsen Erik Wellanders pris, ett pris som ges för framstående forskning inom språkvårdens område.

Sist ut var Språkrådets nya chef Ann Cederberg. Hon avslutade dagen och berättade om sitt engagemang i romska frågor.

– Romska språk hamnade på mitt bord när jag började på Språkrådet. Jag blev mycket intresserad och engagerad, sade hon.

É Romani Glindas novelltävling

Var med i É Romani Glindas nya novelltävling!

Skriv en novell med romskt tema. Texten får inte överstiga 3000 tecken.

Tävlingen är öppen för alla och du får skriva på svenska eller romska.

Låt inspirationen flöda!

Senast den 15 september 2014 vill vi ha din novell.

Glöm inte att skriva namn, adress och hur gammal du är.

ÉRG förlag ger pristagarna

500 kronor och ett bokpaket i första pris

ett bokpaket i andra pris

en bok i tredje pris

– Vi ber om ursäkt för att det blev fel datum i förra uppropet.

De vinnande novellerna kommer att publiceras i É Romani Glinda under året. skicka din text till bengt@romaniglinda.se

Många som inte får tidningen!!!

Känner du någon som inte längre får É Romani Glinda? I dagsläget får vi tillbaka 150 tidningar som inte längre hamnar på rätt adress. Sprid gärna detta meddelande.

Bakro

En originalserie av Ulf Lundkvist och Bengt O Björklund.

Robert Rustem, Larissa Lakatos, Adam Szoppe och Fred Taikon.

Radio Sweden i direktsändning

I mitten av maj var det dags för Radio Sweden att framträda live på Kulturhuset i Stockholm. Särskild tonvikt låg på arbetsmarknads- och flyktingpolitik och situationen för romerna inför EU-valet. Sändningarna gick på farsi, romani, arabiska och engelska.

Text och foto: Bengt O Björklund

För att lyfta evenemanget hade bandet Gothenburg Gadjos bjudits in. Ett gäng svenska musiker med stor förkärlek till den brassmusik som finns på Balkan.

Tungt och rytmiskt böljade musiken in över publiken som samlats på fjärde våningen i Kulturhuset. Bandet pumpade och musiken, med influenser från romsk, turkisk och jazzmusik, rullade in med stor spelglädje och mycket ös mitt på blanka förmiddagen, högt över Plattan och den brusande Sveavägen.

Detta evenemang var ett led i att lyfta Radio Swedens dagliga sändningar på olika språk.

Först är det sändning på persiska. I programmet tar man upp flyktingproblematiken i Europa och det faktum att tusentals människor har dött i försök att komma in i EU. Man frågar sig om det möjligt med öppna gränserna.

Sedan följde Radio Romano med sin sändning på romanés. En av gästerna i

programmet var Larissa Lakatos. Hon berättade om sitt arbete med EU-migranter på sin arbetsplats Frälsningsarmén.

– Dessa personer har kommit för att söka ett bättre liv. Det är inte säkert att de kommer att hitta ett arbete och många kommer med tanken om att tigga. Men de kan tänkas göra mycket för att få en inkomst.

Robert Rustem från European Roma and Travelers Forum, ERTF, berättade om forumets arbete med att förstärka romers situation i Europa. Givetvis kom Rumänien på tal.

– Vi har definitivt ett problem då vi ser romer från Rumänien och Bulgarien som reser run i olika EU-länder för att söka ett bättre liv. När Bulgarien och Rumänien kom in i EU fick alla med rumänskt och bulgarisk pass möjlighet att röra sig fritt i EU.

Men det finns andra som rör sig över gränserna med bättre förutsättningar.

– Emigrationen sker inte bara bland

romer utan icke romer reser till England och Frankrike och söker lyckan. Skillnaden är att de har pengar. De har eget startkapital vilket ger dem en större chans. Dessa personer är ofta osynliga emigranter till skillnad mot alla romer. Vi vet varför romerna lämnar sina länder. Det är svårt att leva och försörja sig där.

Fred Taikon talade om det kommande EU-valet.

– Det är ännu viktigare att gå till val i år än tidigare. Och just nu gäller det EU-valet. Alla vet att romerna har en dålig situation och vad kan man göra mot de högervindar som blåser i Europa. Det är viktigt att vi kan göra våra röster hörda i Europa. Vi är ju den största minoriteten i Europa. Det kan inte vara så att vi ska ligga under de europeiska politikernas skosulor. Tyvärr är det ett lågt valdeltagande bland romerna. De säger med all rätt: varför ska vi rösta då ingen lägger ner arbetet på oss för att förbättra vår situation.

– Men i år har vi en romsk kvinna att rösta på, Soraya Post.

Frågor följde från publiken innan sändningen var slut.

Sverige skickar romsk kvinna till Bryssel

ÉRG fick en pratstund med Soraya Post som just har valts in i Europaparlamentet.

Text: Bengt O Björklund **Foto:** Mia Taikon

Hur känns det nu när du har blivit invald i EU-parlamentet?

– Helt fantastiskt! Jag föddes i utanförskap och att få så stort förtroende från röstberättigade invånare är helt makalöst! Det är också frukten av hårt arbete som feminister har bedrivit i många år. Det FI har lyckats med är att skapa och medvetandegöra en feministisk politisk aktivism. En feministisk och antirasistisk folkrörelse.

Hur var det på valnatten?

– Det var så spännande att inga ord kan förklara vad som hände den kvällen. Det var supermäktigt! Samtidigt var det ju mycket tråkigt att SD fick två mandat i parlamentet. Men den kvällen skrek jag så jag blev hes. Jag kunde inte prata på flera dagar. Vi bara skrek av lycka! Detta är ju något historiskt att ett feministiskt parti kommer in i ett parlament och att det blev EU-parlamentet. Detta kommer att stå i historieböckerna.

Har de andra partierna hört av sig?

– Alla partier utom M, KD och C hörde av sig och gratulerade, ja, inte SD först.

Vilken blir din första fråga som du tar upp i parlamentet?

– Först ska jag se vilket utskott jag hamnar i, men jag kommer att öppna en antirasistisk konferens den 20 juni. Det blir mitt första officiella uppdrag.

Hur tänkte ni när det blev det socialdemokratiska blocket som ni valde?

– Det är den näst största gruppen i parlamentet. Dom kontaktade oss och bjöd in till en generös och konstruktiv dialog om våra politiska kärnfrågor. Vi fick god respons på de krav vi ställde och bra grund

Vilka möjligheter har du att påverka parlamentet?

– Det återstår att se, men vi har bra förutsättningar.

Hur kommer du att driva romafrågan?

Lite svårt att svara på i dagsläget, kommer att läsa in en del och skapa en strategi utifrån läget i parlamentet.

I det block som ni nu kommer att tillhöra, hur starkt är intresset där att driva romafrågan?

– På så här hög nivå är man alltid rädd för att specificera och gå in på detalj - men med lite jävlar anamma ska det gå.

Vet du om det finns fler romska parlamentariker i Bryssel?

– Ja, det finns Damian Draghici från Rumänien.

Hur kommer din nya roll att påverka ditt arbete med ERTF och IRWIN?

Jag kommer att få avstå från de positioner som jag har men kommer att ha ett fortsatt och stärkt samarbete med dem.

Har du fått några kommentarer från romer i Sverige och Europa angående din nya roll?

– Många positiva kommentarer och gratulationer. Många som har röstat.

När börjar du jobba?

– Mitt mandat börjar 1:a juli, men jag har ju redan varit aktiv i olika möten och planeringar, så arbetet har i stort sett redan börjat.

Vad tycker din familj om ditt nya arbete?

– De tycker att det är fantastiskt roligt och har ju i många år levt med mitt engagemang för mänskliga rättigheter med mycket fokus på romer.

Vad önskar du mest av allt?

Att man ska respektera alla människor som lika mycket värda, att alla krig tog slut och att vi alla tog ansvar för miljön, att medmänskligheten fick ta mer plats, att alla gränser inom alla områden bara slopades - naturligtvis även de geografiska.

Soraya Post under Nordiskt Forum i Malmö med några romska tjejer från Romané Buča som rest ner från Uppsala enkomst för att lyssna på Soraya.

6 juni firandet i Skarpnäck

Sveriges nationaldag den 6 juni firades som vanligt i Brandparken i Skarpnäck och som traditionen numera påbjuder fanns det romer på scenen. Men det fanns även dansare från romernas ursprungsland Indien. Först några indiska tonårstjejer som dansade till modern indisk musik i sina typiskt färgglada kläder. Sedan solodansade en liten indisk tjej och fick publiken att tjuta med sin sprittande energi och säkra taktkänsla.

Det var en härlig sommardag med gasande sol. Lasse Karlsson Gonzales var på nytt konferencier för festligheterna på scenen.

I år hade man lyckats få med sig ett romskt gatuband från Bukarest i Ungern.

Och som vanligt hade de romska damerna svårt att stå still när det spelades.

Rosemarie Demetri berättade om romernas situation idag.

När romerna kom till Jordbro

I början av maj var den romska vagnen från Romska Kulturcentret i Malmö åter på besök i Stockholm. Denna gång var den först i Brandbergen och sedan i Jordbro. I samband med den rullande museivagnen arrangerade Haninge kommun även två konserter.

Text: Bengt O Björklund **Foto:** ÉRG

Det är något speciellt med Jordbro jag inte kan sätta fingret på. Det är lika mångkulturellt som Rinkeby men mindre och det kokar av kulturella aktiviteter runt det egentligen ganska ordinära förortstorget. Det är alla de som engagerat sig i Jordbro kulturhus som sprider sina kulturella ringar på mångkulturens vatten här. Allt från ljud- och scentekniker, musiker, teater- och dansfantaster, sprider sitt brinnande engagemang här.

Först ut var Süperstar Orkestar som bjöd på kraftfull, romsk festmusik från Balkan med mycket brass.

Tanken var att Süperstar Orkestar skulle vandra runt på torget i Jordbro med sina blåsinstrument och trumma och det gjorde de till sist också, regnet till trots. Det är en musik man gärna förknippar med parader och utomhusfester. Men väl inne i Jordbro kulturhus fortsatte de med sin smittande musik, ett glittrande ös som inte lämnar någon oberörd.

Innan den andra konserten ska börja vandrar jag runt vagnen på torget.

Jag har i och för sig sett vagnen från Malmö ett antal gånger redan, men den förtjänar att nämnas på nytt. Det är den enda bevarade romska vagnen i Sverige och byggdes 1954. Den var i bruk fram till 1958 i Sverige då den skeppades till Östtyskland där en romsk familj levde i den fram till 1982. Den är byggd för hand och en familj på sju personer, fem

barn och två vuxna, kallade denna vagn för sitt hem.

Jag smiter in i vagnen mellan några förskolebarn och ett äldre par och passar på att hälsa på Monika Kaldaras som sitter där inne. Strax innan hade jag hört henne säga till ett av barnen som var på väg ut att ”Du måste vara 18 år för att bli spådd. Ja, jag har alltid rätt när jag spår.” Det sista sagt med glimten i ögat.

Senare på kvällen var det dags för Gipsy Brothers från Malmö som framförde en musikmix av traditionella romska toner blandat med rytmer från Balkan.

Gipsy Brothers har genomgått en slags

metamorfos i år, med nya medlemmar och ny repertoar. Mest notabelt är att den kände romske dragspelaren Lelo Nikas son Lelo Nika junior är med och han brås verkligen på sin pappa med sina snabba tangentförflyttningar i de solonummer han framför.

Arrangörer för det hela var Haninge kultur, Haninge Riksteaterförening och ABF Södertörn med stöd av Haninges samordnare för våra språkliga minoriteter och Romska Kulturcentret i Malmö.

Bandet kommer att uppträda under 5 Folk Festival i Kungsträdgården i sommar.

Gipsy Brothers

*Anne Kalmering
och Nils Harning,*

Körmusik på Judiska museet

Den 20 maj i år var det konsert på Judiska Museet med kören Kum zing mit undz – Kom sjung med oss – judiska ungdomar som sjöng på jiddisch.

Text och foto: Bengt O Björklund

2012 startade Judiska Församlingen i Stockholm ungdomskören Kum zing mit undz. Under dessa två år har kören framträtt på ett flertal platser, bland annat i Catskills, New York. Kören, som leds av Anne Kalmering och Nils Harning, består av Elias Aaron Johansson, Nadya Albertsson, Nadja Josephson, Emma Holm Schlemowitz, Nathalie Neuman. På dragspel spelade Jerry Adbo.

– Det här blir sista gången med det här programmet, berättade Ann Kalmering innan programmet började. Nästa gång blir det en helt ny föreställning.

Det är en upplyftande känsla att lyssna på dessa skönsjungande ungdomar. Det sprakar av utstrålning, det är kraftfullt, det är vackert.

Det hela började alltså som ett projekt med stöd av Institutet för språk och folkminne.

– Det började med att någon hade en

sång, säger Ann Kalmering, och det är ju så att genom att sjunga kan man lära sig ett språk.

Nils Harning berättade lite om erfarenheterna med kören i New York där han fick träffa några av sina stora klezmeridoler.

– Varje år arrangeras en stor jiddischfestival i New York med mycket av den klassiska kleztermusiken. Att få träffa sina gamla idoler där var stort. Det jag har fått av dem är det som jag försöker förmedla till dessa unga, berättade han för mig.

Rummet fylls av underbara stämmor. En av flickorna sjunger en sång om en pojke som säljer cigaretter för att överleva. Den sjungs så skört att man nästan ryser. Det finns så mycket intensiv närvaro och glittrande vemod i denna unga kvinnas sång.

När Elias börjar sjunga i nästa nummer känner jag igen sången. Det är Donna Donna som jag hörde på 60-talet med

Joan Baez. Det visar sig att det är en sång som skrevs i Israel under Andra världskriget.

Elias sjunger en gammal rysk sång. Han har en stark, len stämma och när tjejerna i kören sjunger loss i refrängen fylls hela rummet med livslust.

I tur och ordning får alla sjunga solo framför den enda mikrofonen på golvet. Ungdomarna sjunger med en sådan självklarhet och smittande glädje. Och som sig bör har de sneakers och trasiga jeans. Ja inte Elias som har kostym. Och så detta ständigt närvarande dragspel. Jerry Adbos ackompanjemang är perfekt till denna musik.

När jag sitter och lyssnar tänker jag ”den mänskliga rösten är det vackraste av alla instrument”. Det är också märkligt hur mjukt jiddisch låter när det sjungs. Den inneboende melankolin öppnar upp märkliga dörrar bakåt i historien.

En av sångerna är en slags protestsång som handlar om att judar visst kan vara bönder. En annan handlar om en utopisk framtid.

Dragspelet brummar, brölar tungt och vackert. Rösterna fyller rummet i museet med en slags längtan. Det finns så myck-

Daphne Haking, Nathalie Neuman, Nadja Josephson, Nadya Albertsson, Emma Holm Schlemowitz, Elias Aaron Johansson.

et upprymdhet i dessa melankoliska sånger.

Efter konserten får jag några ord med Elias.

– Det var för två år sedan som jag fick en förfrågan. Det var Ann som ringde

mig och berättade om projektet och jag hängde på direkt. Tanken var att jag skulle arrå några av låtarna. Och det har jag gjort.

Nils Harning, som också är en jiddisch sångare, berättade hur det startade.

– Det var den judiska församlingen som tyckte att det här kunde jag och Ann göra bra.

I sommar kommer han att vara med i 5 Folk Festival som arrangeras på tre olika platser i Stockholm.

FRI ENTRÉ

"VI ÄR ROMER" - MÖT MÄNNISKORNA BAKOM MYTEN

Hjärtligt välkomna på invigning och öppet hus torsdagen 21 augusti kl. 16.00 – 19.00 för utställningen. Vi bjuder på enklare förtäring.

Om 500 år av utanförskap, tältliv, aktivism, glädje, traditioner, musik, och framtidshopp. Musik och tal av bl.a. Erik Ullenhag och romska företrädare.

Utställningen är framtagen i ett nära samarbete mellan romer, Göteborgs stadsmuseum och Forum för levande historia.

FOTO: MAJA KRISTIN NYLANDER

FORUM
FÖR
LEVANDE
HISTORIA

Adress: Forum för levande historia
Stora Nygatan 10,
Gamla stan Stockholm
T-bana Gamla stan

Webbsida: www.levandehistoria.se
E-post: info@levandehistoria.se
Telefon: 08-723 87 68

FÖRST VILLE JAG INTE BERÄTTA, MEN BARNBARNEN FRÅGADE.

Utdrag ur boken
Sofia Z-4515 teck-
nad av Amanda
Eriksson.

Tiggarna får oss att skämmas

I detta nummer startar vi en ny avdelning med en krönika. Först ut är Gunilla Lundgren.

På vägen från mitt hem till tunnelbanan går jag förbi fyra romska tiggare. Varje morgon sitter de på trottoaren med sina vita plastmuggar. Vissa morgnar förbereder jag mig och har mynt redo i kappfickan, andra dagar går jag snabbt förbi och stirrar rakt fram. Hur jag än gör skäms jag. På eftermiddagen när jag är på väg hem sitter de fortfarande på samma trottoarer. Vid tunnelbaneuppgången skakar en man sin plastmugg och säger "Hej, hej" på bruten svenska. Några steg närmare mitt hem lutar sig en kvinna framåt, "Please, for my children!" vädjar hon och håller upp ett foto på sina barn i Rumänien.

I Rinkeby leder jag en skrifvarverkstad med 14 romska barn i åldern sex till tolv år. Jag frågar dem om de har sett tiggarna och vad de tänker. "Vi skäms", säger barnen. De skäms för att bli ihopblandade med de fattiga, för att själva bli betraktade som tiggare. "Jag vill inte se dom!" säger en flicka upprört, och jag tänker att hon uttrycker det som jag och många andra vuxna känner. Vi vill inte se fattigdomen på våra gator, vi vill slippa konfronteras med de fattiga när vi kommer ut ur affären med fulla matkassar eller från systembolaget där vi köpt ett gott vin till lördagskvällen.

"Det är Rumäniens ansvar", säger vi som har rösträtt. Men fattigdomen i världen, så nära oss nu i Europa, angår den inte oss, är den inte även vårt ansvar?

Ska bara rika EU-medborgare få komma till Sverige? Visar inte tiggarna på ett allvarligt systemfel? Hur ska EU lösa att de ekonomiska skillnaderna har ökat i Europa, att de många fattiga blivit fattigare och de få rika rikare?

Jag diskuterar frågan med barnen i skrifvarcirkeln. "Hur är det att vara rom i Sverige?" frågar jag. "Man blir retad", svarar en pojke. "Det var en som sa att zigenare tigger och stjälar", berättar en annan pojke. "Ibland känner man sig utanför", säger en flicka. Jag vill omfamna dem. "Ni ska vara stolta!", hävdar jag, "romer har en stark kultur som kommer ända från Indien". Barnen tittar misstroget på mig. "Min mamma kommer från Italien", påpekar Angela. "Min pappa är född i Polen", säger Janos. Ingen mamma eller pappa är född i Indien, inte mor- och farföräldrarna heller, de kommer från Serbien, Spanien, Portugal, Slovakien, Polen, Italien. "Min pappa är född i Sverige", säger Alexander.

Jag tar med mig böcker till skrifvarverkstaden så att barnen ska lära känna sin romska historia. Men när vi bläddrar och läser frågar jag mig själv, hur mycket ska dessa barn behöva höra och se? All förföljelse och diskriminering som drabbat romerna under århundraden. Förintelsen, ska jag berätta för barnen om detta fruktansvärda brott?

För några år sedan skrev jag en bok tillsammans med Sofia Taikon som till-

fångats tillsammans med sin familj och fördes till Auschwitz när hon var 12 år. Boken bär samma namn som numret Sofia blev tatuerad med på vänster arm, "Sofia Z 4515". Hennes mamma, pappa och syskon dödades, själv överlevde hon och kom till Sverige med de Vita bussarna våren 1945. Nyss besökte jag Auschwitz, jag gick på perrongen där Sofia föstes ut ur godsvagnen, jag vandrade mellan barackerna, tittade in i sjukstugan där läkarna experimenterade med romska barn, utförde tvillingexperiment, opererade bort små barns lymfkörtlar och sprutade in tuberkulosbakterier i huden.

Ska jag berätta det här för barnen? Jag tänker på hur svårt det var för Sofia att berätta om den ondska hon upplevt. Medan vi arbetade med boken tvekade hon när jag hävdade att det skulle bli en bok för barn. "Boken är väl inte för otäck?" undrade Sofia. "Har vi berättat för mycket om ondska och grymma människor?" Hon förmanade mig: "Gunilla, vi får inte göra barnen ledsna". Men hur kan vi berätta om Förintelsen utan att bli ledsna? undrade jag och jag frågade om inte barnen har rätt att veta även detta?

Jag har inga bra svar på mina frågor. Jag vet bara att det också behövs böcker där den romska kulturens energi, glädje, skönhet och överlevnadsstrategier framträder. Och jag vet att boken som de romska barnen och jag skriver nu ska handla om en stark och stolt romsk flicka. Det ska handla om en tjej som inte skäms, det är barnen och jag överens om.

**Skrifvarverkstaden stöds av Askebyskolan
och Rinkeby bibliotek**

Brev från Sevastopol

Brev, besvärjelser och existentiella frågor. Så skulle man kunna beskriva Sam Carlquists diktsamling *Brev från Sevastopol*. Men det räcker inte på långa vägar. Diktsamlingen är också olika resor, fiktiva resor baserade på fakta om Sams släktingar i Östeuropa i slutet av 1800-talet. Resan tar sin början i Sevastopol på Krimhalvön. Hela boken är samtidigt en uppgörelse med livet i stort och livet i det lilla. Han använder sig av tidsförskjutningar som håller döden på avstånd, samtidigt som den är närvarande hela tiden.

Även om jag själv är helt oreligiös tilltalar det mig att läsa Sams poetiska samtal med en Gud han beskriver som en hon, som han ibland upplever som mycket nära; andra gånger är det mörkret som skrämmar, havet, tomheten.

Sams förmåga att måla upp bilder är stor och hans metaforer är ofta mycket träffsäkra. Ibland staplas de som i ett mantra, men det blir aldrig fel eller naivt. Takten är hans egen.

Texterna genomsyras av en judiskhet, ett lidande genom historien som ändå är så fullt av liv, kärlek och tilltro. I metaforernas utkanter ligger ofta ondskan på lur, den verkliga ondskan, den som bara människan mäktar med. Samtidigt finns här en allmängiltighet, en mänsklig röst man inte kan värja sig från, en berättelse som tar sig själv på fullt allvar.

Den sista delen av boken är en slags existentiell uppgörelse med livet. Å ena sidan skriver han ... "Jag fann aldrig livet./Gud! Förändra mig!" Å andra sidan ... "Ingenting var förgäves./Det var ett gott liv./Det uppfyllde mig." Det är med

dess glasögon man måste läsa Sams bok.

Brev från Sevastopol, Migoli förlag, 2014

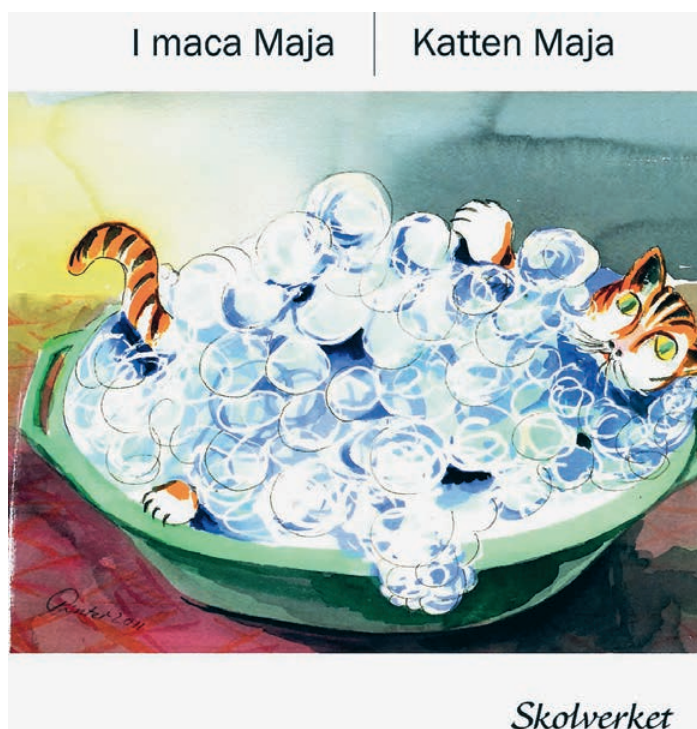
Katten Maja en sagobok på svenska och arli

Katten Maja heter en ny sagobok av Fatima Bergendahl. Det är en söt historia om pojken Leo som hittar en katt han tar hand om. Han upptäcker hela tiden nya saker med katten som han döper till Maja.

I led med den satsning Skolverket för på romska läromedel finns nu denna bok. Den är på både svenska och arli. Josef Pinter har gjort de fina illustrationerna. Man kan bara le stort när man ser katten Maja i sitt bubbelbad som hon älskar.

Skolverkets ambition är att fler romska barn och ungdomar ska utveckla sitt språk.

Katten Maja blir Leos bästa vän. Så slutar historien.

GAMLA BILDER BERÄTTAR

Efter att ha djupdykt i vårt arkiv har jag tagit fram bilder på kända och okända personer. En del av dem kanske ni har sett tidigare, men de förtjänar att visas på nytt.

Till höger sitter jag själv i grön skjorta tillsammans med min spanska familj, Tan, i Barcelona 1959.

Till höger om den bilden kan vi se Helga Friberg tillsammans med sonen Fasi under sent 40-tal i ett läger någonstans i Sverige.

Nere till vänster kan vi se ytterligare en Stockholmsprofil. Bilden är tagen på Gröna Lund en skön sommar dag 1958. Det är Angelina Dimitri Taikon.

Till höger om Angelina kan vi se en annan känd profil. Det är Sofia Brezynska Taikon. Hon var en av de två polska flickor som kom med de vita bussarna efter kriget.

Till höger om Sofia är en finsk-romsk kvinna under 60-talet. Så här klädde de sig vid den här tiden.

Längst ner till höger. Familjen Friberg är kända Stockholms profiler. Sigrid och Borta med dottern i famnen. Bilden är tagen i Årsta dal/Nybohov.

MIAS MATSIDOR

Romska vårrullar

Det här behöver du till 6 personer:

- 1 kg mager fläskfärs
- 1 kålhuvud
- 4 lökar
- 2 morötter
- 3 ägg
- 1 buljongtärning
- ½ dl olivolja
- 500 g färdig filodegsrulle
- mjölk
- vitpeppar, chilipeppar och salt

Gör så här:

Hacka kålhuvud, tillsätt salt och låt stå i cirka 20 minuter.

Hacka löken och riv morötterna.

Stek fläskfärsen i lite olja i en stekgryta.

Krydda med peppar och chilipeppar, tillsätt buljongtärningen.

När fläskfärsen är färdig tillsätt lök och morötter, låt allt steka tillsammans i ca 5 minuter.

När färsen har svalnat, lägg i äggen och rör om.

Skölj kålen under rinnande vatten och krama ur vatten.

Stek kålen i olja i en stekgryta i cirka 20 minuter.

Blanda ihop kål och skinkfärs.

Skär filodegen i rektanglar, ca 15 x 20 cm.

Lägg blandningen på en av filodegsrektanglarna och rulla ihop till en vårrulle.

Stek vårrullarna på en smörpappersklädd plåt i en 175 graders varm ugn i cirka 35 minuter.

Pensla de färdiggräddade vårrullarna med mjölk så fort de kommer ut från ugnen.

Serveras med sallad.

Smaklig måltid!

Řomané primovaráki rólora

Gadó trubúl 6 ženénge

1 kg	ličardó balikanó mas
1 baró šeró	parná šax
4	purumá
2	morkojá
3	anře
1	buljóno
½ dl	oliviásko vulój
500 g	gáta filoxumer (Filodeg)
thud lon pipéri thaj chilipipárka	

Ker gadea:

Šin o šax ánde cigné kotorá. Šor oprál lon thaj muk te bešel ande jekh baró čaró ande 20 minúci te lel pe o paj anda o šax.

Šin le purumá ánde cigné kotorá thaj řánde le morkojá.

Pek o mas ándo vulój ánde jekh barí tipsía

Maj tho lon, pipéri thaj chili pipárka thaj o buljóno

Kána o mas gáta lo, tho andré o purúm thaj le řanglé morkojá, pek ande jekh than ande 5 minúci.

Kána šudriló o mas, šor ándre le ivandé anře thaj hamisar.

Xalav mišto o šax telál o kránto te bi londžarés o šax, číde le vasténsa o paj anda o šax.

Pek o šax ándo vulój ande jekh barí tipsía ande 20 minúci.

Šin o filo xumér ánde rektanglura 15 x 20 cm.

Tho o mas ándo xumér thaj vuluisár te avél sar jekh primovaráki rólo.

Pek le primovaráki rólora pe jekh bovésko plévo her-tiása ánde 175 gradúrja ánde 35 minúci.

Kána peklán le primovaráki rólora gáta, mak le thudésa.

Le primovaráki rólora šaj xal pe salatósá.

Xan pe sastimáste!

POSTTIDNING B

É Romani Glinda
Egnahemsvägen 58
se-141 37 Huddinge
Sweden

Diskrimineringsombudsmannen (DO) är en statlig myndighet som arbetar mot diskriminering och för allas lika rättigheter och möjligheter.

**diskriminerings
ombudsmannen**

Anmäl diskriminering till DO!

DO arbetar för att diskriminering inte ska förekomma i samhället. Genom att anmäla diskriminering till DO gör du tre bra saker:

1. Du ger dig själv möjlighet att få upprättelse för den kränkning som du utsatts för.
2. Du bidrar till att synliggöra diskrimineringen.
3. Din anmälan kan bidra till att andra inte behöver utsättas för samma sak som du.

Frågor om diskriminering?

Ring till DO på telefonnummer 08-120 20 700.
Rådgivningen har följande öppettider:

- Måndag - tisdag 9.30-11.30 och 13.00-15.00
- Onsdag 13.00-15.00
- Torsdag - fredag 9.30-11.30

Det går också bra att mejla till DO på adressen do@do.se
Mer information hittar du på www.do.se